Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ na hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2012

EOLAÍOCHT TALMHAÍOCHTA – ARDLEIBHÉAL

DÉARDAOIN, 21 MEITHEAMH – MAIDIN, 9.30 – 12.00

Freagair **sé** cheist ar bith.
Tá 60 marc ag gabháil le Ceist 1.
Tá 48 marc ag gabháil le gach ceist eile.
Scríobh do chuid freagraí go léir sa fhreagarleabhar.

Iomlán na Marcanna: 300 marc.

1. Freagair **sé cinn** ar bith de na codanna (a) – (j).

(a) (i) Ainmnigh planda monacotailéadónach **amháin** agus planda déchotailéadónach **amháin**.
(ii) Liostaigh **dhá** dhifríocht idir plandaí monacotailéadónacha agus plandaí déchotailéadónacha.

(b) Tabhair **trí** thréith ag baill na haicme *Mammalia.*

(c) (i) Luaigh **dhá** mhodh trína scaiptear síolta fiailí.
(ii) Maidir le **gach** modh ar leith, ainmnigh fiaile choitianta a bhaineann úsáid as an modh scaipthe sin.

(d) Luaigh an suíomh beacht **agus** an fheidhm atá ag **gach ceann** ar leith díobh seo a leanas i gcorp ainmhí feirme.
(i) Ailbheolas.
(ii) Fíochán saille.
(iii) Abomasam.

(e) Ba cheart gairbhseach a bheith san áireamh in aiste bia lao.
(i) Mol cúis le gairbhseach a bheith san áireamh.
(ii) Cén uair a thugtar gairbhseach don lao ar dtús?
(iii) Ainmnigh bia oiriúnach a d'fhéadfaí a úsáid mar ghairbhseach.

(f) Mínigh an téarma talmhaíochta *trambhealaí* **agus** luaigh **dhá** chúis a mbaintear úsáid astu.

(g) Déan comparáid idir cloch aoil agus cloch eibhir mar mháthairábhair i ndéantús ithreach.

(h) I **ngach ceann** ar leith de na cásanna seo a leanas, ainmnigh an cineál cilldeighilte
(i) a tháirgeann ceithre mhac-chill ó mháthairchill amháin,
(ii) a tháirgeann mac-chealla haplóideacha **i gcónaí**,
(iii) a dtarlaíonn crosmhalartú lena linn.

(i) Luaigh an fheidhm atá ag **gach ceann** ar leith de na fíocháin phlanda seo a leanas.
(i) Xiléim.
(ii) Míristéama.
(iii) Pailis.

(j) (i) Cuir in iúl *meánmhéid an áil* **agus** spriocuimhir na m*banbh a scoitear in aghaidh na bliana* ag cráin.
(ii) Mol **dhá** bhealach ina bhféadfaí líon na mbanbh in aghaidh na bliana a mhéadú.

(60 marc)

2. (a) Is minic a chuireann Cumann Treabhdóireachta na hÉireann a chraobhchomórtais ar siúl ar ithreacha donna.
(i) Mol **dhá** chúis a bhfuil a leithéidí d'ithreacha oiriúnach i gcomhair na curaíochta.
(ii) Tarraing léaráid mhór lipéadaithe de phróifíl d'ithir dhonn.

(b) Mínigh an chaoi a bhfuil tionchar ag uigeacht ithreach **ainmnithe** orthu seo:
(i) piochspásanna,
(ii) gluaiseacht uisce,
(iii) torthúlacht.

(c) Déan cur síos ar thurgnamh saotharlainne chun tionchar easpa fosfáite i bplanda a léiriú.

(48 marc)

3. Rogha a hAon

(a) Agus úsáid á baint agat as tábla nó as píchairt, taispeáin comhdhéanamh bainne bó.

(b) (i) Liostaigh **ceithre** thoisc ar féidir leo comhdhéanamh an bhainne a athrú.
(ii) Mínigh go hiomlán aon **dá cheann** de na tosca a luaitear thuas.

(c) Is fadhb an t-éilliú bainne i bpróiseáil bainne.
(i) Liostaigh **trí** ábhar salaithe bainne.
(ii) Déan cur síos ar thurgnamh chun cáilíocht shláinteach bainne a thástáil.

(48 marc)

NÓ

3. Rogha a Dó

(a) Déan plé ar an ról a bhíonn ag *scanadh* i dtógáil caorach.

(b) (i) Mínigh an téarma *athair ceann cúrsa* mar a bhaineann sé le pórú caorach.
(ii) Mol **dhá** phór a d'fhéadfaí a úsáid mar aithreacha ceann cúrsa.
(iii) Tabhair cúis le **gach** rogha ar leith a rinne tú i gcuid (ii).

(c) Déan comparáid idir *beathú réamhreithíochta* agus *grodbheathú* mar straitéisí beathaithe i dtáirgeadh caorach.

(48 marc)

4. I gcás aon **dá** cheann díobh seo a leanas, déan cur síos ar mhodh saotharlainne **nó** allamuigh:

(a) Chun cáilíocht sadhlas féir a mheas.

(b) Chun sampla de chealla planda a ullmhú le scrúdú faoi mhicreascóp.

(c) Chun a thaispeáint go bhfuil dé-ocsaíd charbóin riachtanach le haghaidh na fótaisintéise.

(d) Chun malartú caitian in ithir a léiriú.

(48 marc)

[THALL

5. (a) Tabhair **ceithre** chúis a bhfuil an t-achar faoi churaíocht **cruithneachta** i bhfad níos lú ná an t-achar faoi churaíocht **eorna** in Éirinn.

(b) Tabhair cúis le **gach ceann** de na cleachtais seo a leanas i saothrú prátaí.
- (i) Péacadh.
- (ii) Dó na ngas.
- (iii) Lánú (taoscadh).
- (iv) Síol deimhnithe á úsáid.

(c) Cuir síos go hachomair ar **cheithre** chúis le caillteanas prátaí le linn a stórála.

(48 marc)

6. (a) (i) Tarraing an graf tipiciúil le haghaidh chuar an fháis sa chóras táirgthe dhá bhliain 'lao go feoil'.

(ii) Ar do ghraf taispeáin go soiléir:

1. Spriocmheáchain na n-ainmhithe nuair atáthar á gcur faoi dhíon sa chéad gheimhreadh **agus** sa dara geimhreadh.
2. An áit a dtosaíonn fás cúiteach.

(iii) Mol aiste bia oiriúnach d'eallach mairteola sa chéad gheimhreadh **agus** sa dara geimhreadh.

(b) Mol clár oiriúnach chun maistíteas a chosc i dtréad déiríochta a bheireann san earrach.

(c) Tabhair breac-chuntas ar ról hormóin **amháin** ar bith agus bainne á tháirgeadh ag bó ar a bleacht.

(48 marc)

7. (a) Mínigh **trí** cinn ar bith de na téarmaí seo a leanas:
- (i) Gnéasnascadh.
- (ii) Éagsúlacht leanúnach.
- (iii) Barra géinathraithe (GM).
- (iv) Déscoilteadh.

(b) I dtrialacha gránaigh ar choirce, rinneadh an cineál íonphóraithe Barra, a bhfuil a ghas tuairim is 500 mm ar fad, a chrosáil leis an gcineál íonphóraithe Evita, a bhfuil a ghas tuairim is 800 mm ar fad. Bhí an gas ar an hibrid, a bhí mar thoradh ar an gcrosáil, tuairim is 650 mm ar fad.

(i) Agus úsáid á baint agat as B chun an ghéin '500 mm' a léiriú agus E chun an ghéin '800 mm' a léiriú, taispeáin cén chaoi ar tharla an toradh sin.
(ii) Agus cearnóg Punnett nó modh oiriúnach eile á úsáid agat, taispeáin na géinitíopaí agus na feinitíopaí **comhoiriúnacha** a bheadh mar thoradh ar chrosáil idir dhá cheann de na hibridí nua.

(c) Déan cur síos ar mhodh nádúrtha **amháin** d'atáirgeadh fásúil i bplandaí.

(d) Luaigh **dhá** chúis le hainmhithe fireannacha a choilleadh ar fheirmeacha.

(48 marc)

8. Freagair **dhá** cheann ar bith de na codanna (a), (b), (c).

(a) Déan cur síos, le cúnamh léaráide lipéadaithe, ar an gcaoi a ndéantar an dúil nítrigin a athchúrsáil sa dúlra.

(b) "Beidh ról i gcónaí ag an bhféar tirim i bhfeirmeoireacht na hÉireann."

(i) Déan an ráiteas sin a chosaint.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** phríomhchéim i leasú féir mar fhéar tirim.

(c) Tabhair cuntas ar na príomhdhifríochtaí idir na baill i **dtrí** cinn ar bith de na péirí seo a leanas:

(i) Péist scamhóige agus borrphéist.

(ii) Aonad póraithe agus aonad críochnaithe.

(iii) Barr breise agus barr cumhdaigh.

(iv) Zónóisí agus zóspóir.

(48 marc)

9. Tabhair míniú eolaíochta ar **cheithre** cinn ar bith díobh seo a leanas:

(a) Tábhacht an phailnithe i bplandaí.

(b) Éileamh níos mó ar fhuinneamh ag ainmhithe a choimeádtar amuigh sa gheimhreadh.

(c) Paistí loma le feiceáil ar thalamh inar cuireadh gránbharr le gairid.

(d) Na buntáistí a éiríonn as criosanna foscaidh ar fheirmeacha rite.

(e) Collach a lonnú i dtithe cránacha seasca.

(48 marc)

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán